

Saksbehandler: Odd Kristian Myhre
E-post: odd.k.myhre@hint.no
Telefon: 74112259
Kontoradresse: Kongensg. 42, Steinkjer

Vår dato: 25.04.2008
Vår ref.: 2008/165

Deres dato: 28.01.2008
Deres ref.: 200800545-/KOE

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

INNSTILLINGEN FRA STJERNØ-UTVALGET NOU 2008:3 SETT UNDER ETT. HØRINGSUTTALELSE FRA HØGSKOLEN I NORD-TRØNDELAG

Vi viser til høringsbrev av 28.01.2008. Vedlagt følger ett eksemplar av vår høringsuttalelse som er behandlet og vedtatt i Styret ved Høgskolen i Nord-Trøndelag 24.04.2008.

I tillegg er det i dag sendt en elektronisk versjon til: postmottak@kd.dep.no merket "HiNT, Høringsuttalelse til Stjernø-utvalget NOU 2008: SETT UNDER ETT. Ny struktur for høyere utdanning.

Med hilsen

Grethe Bøgh Næss
Prorektor

Odd Kristian Myhre
Seniorrådgiver

NOU 2008:3 SETT UNDER ETT. Ny struktur for høyere utdanning.

Høringsuttalelse fra Høgskolen i Nord-Trøndelag

Vedtatt av høgskolestyret den 24.04.2008

Høgskolen i Nord-Trøndelag (HiNT) hilser velkommen innstillingen fra Utvalget for høyere utdanning (Stjernø-utvalget). Innstillingen inviterer til viktig debatt om hvordan høyere utdanning kan fylle samfunnsoppdraget sitt i dag og i framtiden.

HiNT opplever utvalgets beskrivelse av sektorens utfordringer som en overveiende riktig beskrivelse. Sett ut fra samfunnsperspektivet mener vi likevel at høgskolenes positive rolle er undervurdert. Det gjelder spesielt høgskolene som viktige og nære samarbeidspartnere med lokalt nærings- og samfunnsliv, og dette samarbeidets betydning for regional utvikling og for utvikling av gode profesjonsutdanninger preget av samfunns- og arbeidslivsrelevans.

HiNT vil poengtere viktigheten av å ha framtidige behov i arbeids- og samfunnsliv som utgangspunkt for vurdering av kvalitetsaspekter for høyere utdanning og forskning. Det livslange læringsperspektivet må få større fokus enn det som kommer fram i innstillingen. Det gir føringer for struktur og organisering av høyere utdanning.

Vi vil nedenfor gi kommentarer til enkeltkapitler. Spørsmålet om nasjonal styring i forhold til institusjonenes autonomi vil spesielt bli omtalt under kapittel 5 og kapittel 10.

Kapittel 5 UTVIKLINGSTREKK OG UTFORDRINGER I NORSK HØYERE UTDANNING

Under dette kapitlet kommenteres kun enkelte av de utfordringene som er løftet fram. Varierende kvalitet i profesjonsutdanningene og lite utadrettede institusjoner kommenteres i hhv. kapittel 14 og 16.

En desentralisert struktur på høyere utdanning har stor betydning for å sikre lokalsamfunn og regioner i Norge relevant kompetanse, f.eks. innenfor sentrale velferdsområder som helse-, sosial- og skolesektoren og innen næringsutvikling og innovasjon:

- Lokal tilgjengelighet på utdanning øker rekruttering blant personer som er etablert i lokalmiljøet og som blir boende i lokalmiljøet etter utdanning.
- Desentralisert struktur sikrer relevant utdanning i forhold til de behov en rekrutterer til; utøvelsen av yrker er preget av lokale samfunnsforhold. Det er en vesentlig forskjell på å være vernepleier, sykepleier eller lærer i distrikts-Norge i en kommune med under 800 innbyggere og det å jobbe i en storkommune/by.
- Kvalitet i mange utdanningstilbud forutsetter personlige møter mellom studenter - lærere - arbeids/samfunnsliv, der alle parter utvikler relevant kompetanse gjennom erfaringsutveksling og samhandling dem imellom, enten det gjelder undervisning eller FoU-arbeid.

HiNT ser utfordringene som ligger i det å utvikle robuste fagmiljø for å utvikle kvalitet, men advarer mot å definere dette ensidig ut fra størrelse på miljøene. Like viktig er det at institusjonene:

- definerer klarere faglig profil på utdanning og forskning, for å kunne utvikle dybde i fagmiljø og i fagtilbud
- klargjør hva en ikke har god kompetanse på, men samtidig signaliserer utad hvilke andre institusjoner som har denne kompetansen, - for å avstemme forventninger internt i institusjonen, mellom institusjoner og i forhold til et arbeids- og samfunnsliv
- søker forpliktende, faglige samarbeidspartnere i andre institusjoner regionalt, nasjonalt og internasjonalt

Nasjonal styring og institusjonenes autonomi

HiNT deler Utvalgets grunnleggende synspunkter i forhold til behovet for en sterkere nasjonal styring av utdanningspolitikken:

- Nasjonale kompetansebehov må sikres, også innenfor områder ut over helse- og sosialfagene.
- Dårlig rekruttering til enkelte fag gjør at institusjonene etter bedriftsøkonomiske lønnsomhetsvurderinger velger ikke å tilby utdanninger. HiNT er spesielt bekymret for Norges framtidige behov for kompetanse knyttet til jord- og skogbruk.
- Ønsket nasjonal/politisk styring må følges av finansieringsmodeller som ivaretar nasjonale strategiske satsinger.
- Strategiske dialoger mellom politiske myndigheter og styrene ved institusjonene, fulgt opp av langsiktige avtaler, kan ivareta balansen mellom institusjonenes autonomi og behovet for nasjonal styring.

Kapittel 6 INSTITUSJONSSTRUKTUR

Kompleksiteten i faglige utfordringer for sektoren er stor, avhengig av hvilke roller en skal fylle og hvilke institusjoner/utdanninger/fag/en har som utgangspunkt. Et blikk for denne forskjelligheten krever å følge en mangfoldighetslogikk som gir ulike svar på ulike utfordringer. HiNT mener dette får konsekvenser for syn på institusjonsstruktur:

- De faglige utfordringene er vanskelig å forene i en institusjonell samhandlingsmodell.
- Høgskoler og universiteter har ulike roller og særpreg. Mangfold og arbeidsdeling mellom institusjonene må stimuleres, ikke bygges ned.

Store, topptunge institusjoner synes uhensiktsmessige for å møte utfordringer og kvalitetskrav i sektoren:

- Fare for å bli profilløse som resultat av mange kompromisser.
- Forsterker en uheldig utvikling mot å gjøre institusjonene like, i motsetning til behovet for å ivareta forskjellighet og mangfold, ut fra institusjonenes/utdanningenes/fagenes/ lokal egenart. Kan gi dårligere kvalitet på de oppgaver en skal fylle.
- Kan vanskeliggjøre institusjonenes kontakt med samfunns- og næringsliv. Sett fra omverdenen kan veien inn i institusjonene bli mer uklar, og terskelen for å ta kontakt med utdanningsinstitusjonene bli større (fremmedgjøring).
- Fleksibilitet og omstillingsevne kan bli skadelidende gjennom mer byråkratiske beslutningsstrukturer.
- Tilslutning og legitimitet til denne type institusjon kan bli lav.

HiNT mener en nettverksmodell der selvstendige institusjoner utvikler konkret, forpliktende samarbeid (avtalefestet) vil være den beste måten å møte utfordringene om kvalitet i høyere utdanning på:

- Hvilke behov/utfordringer en vil søke å løse vil være utgangspunkt for hvilke institusjoner/miljø en utvikler samhandling med (relevans). Det kan bety institusjonell samhandling med flere institusjoner, - nasjonalt og internasjonalt.
- Stor relevans på samhandling øker mulighet for at alle i nettverket får kvalitetsgevinster.
- Gir legitimitet og fleksibilitet.
- Vil gi bedre sikring av overgang til masterutdanninger.
- For HiNT vil Midt-Norsk Nettverk gi mange muligheter for relevant samarbeid innen en del fagområder, f.eks. samarbeidet mellom lærerutdanningene i nettverket.

Kapittel 7 STYRING OG LEDELSE I UNIVERSITETS- HØGSKOLESEKTOREN

Problemene med todelt ledelse i sektoren er i dag høyst synlige, og en styringsmodell der rektor er øverste leder både av den faglige og administrative delen av virksomheten er en påkrevd løsning. Rektor bør inngå som medlem i styret. Resten av utvalgets forslag støttes.

Kapittel 8 KRITERIER FOR AKKREDITERING SOM UNIVERSITET

HiNT mener det av kvalitetshensyn er viktig å opprettholde forskjeller mellom universiteter og høyskoler og er skeptisk til for lave krav til akkreditering som universitet, med stadig flere universiteter som resultat:

- Institusjonenes egenart forsvinner, med fare for dårligere kvalitet (jf. argumentasjon under kapittel 6).
- For lave akkrediteringskrav kan gi universitetene problemer med omdømmet nasjonalt og internasjonalt. Fare for A- og B-stempel.
- Selv om en gjør institusjonene like ved å gi universitetsstatus, vil det alltid være et behov for å framstå med egenart, f.eks. gjennom kategorisering som "eliteuniversitet" og "forskningsuniversitet". En kan spørre om hva en da har oppnådd.

HiNT ser kvaliteten i fortsatt å være en høyskole for å ivareta de oppgaver vi har knyttet til utdanning av profesjonsutøvere og utvikling av regionalt samfunns- og arbeidsliv. For å kunne ivareta disse oppgavene må sentrale betingelser være oppfylt:

- Høgskolene må kunne få akkreditering av mastergrader. Masterutdanningene fungerer som spydspiss for utvikling av bachelorutdanningene innenfor sentrale satsningsområder. Innenfor helsefag vil høgskolene ha et spesielt ansvar for å utvikle og videreføre de tradisjonelle videreutdanningene innenfor den nye gradsstrukturen.
- Høgskolene må som universitetene bli gitt vilkår for å kunne forske aktivt for å utvikle utdanningene og samfunns- og næringsliv (forskningsbasert undervisning).

Kapittel 9 EN STYRKET FORSKERUTDANNING

Satsningen på forskerskoler bør desidert forsterkes for å ivareta god gjennomstrømning og høy faglig kvalitet. Dette kan eksempelvis utformes som nettverk, hvor én institusjon eller et utvalg av institusjoner står som faglig ansvarlig for kvalitetssikringen av forskerskolene. Det er viktig å se på høgskolenes rolle i forskerskolene. Videre presiseres viktigheten av at forskerutdanningen har et perspektiv som ivaretar en god forankring til praksisfeltet og styrker utdanningene ved høgskolene.

Kapittel 10 FINANSIERINGSSYSTEMET FOR UNIVERSITETER OG HØGSKOLER

HiNT er av den oppfatning at det er behov for en gjennomgang av finansieringsmodellen. Dette begrunnes i:

- Basisandelen av bevilgningen utgjør en så stor del av institusjonenes bevilgning at den, av hensyn til systemets legitimitet, i større grad enn dagens system må være transparent.
- Det vurderes som positivt at en framtidig finansieringsmodell styrker det framtidsrettede strategiske elementet, samtidig som insentivene knyttet til oppnådde resultater opprettholdes.
- Det er en klar fare for at undervisningsbevilgningen vil gi utilsiktede effekter ved at det blir et mål i seg selv å ha mange studenter som produserer mange studiepoeng.
- Det virker uheldig at institusjonene kan ta opp og få resultatbasert finansiering ut over det antallet som er forutsatt i basiskomponenten. Høye satser i forhold til institusjonenes kostnader ved å ta opp ekstra studenter, vil gi ytterligere negative utslag.
- Det er ønskelig at det inngås langsiktige avtaler mellom departementet og den enkelte institusjon. Dette sikrer forutsigbarhet og er en premiss for økt politisk styring av sektoren.
- Høgskolene må få det samme beregningsgrunnlaget som universitetene når det gjelder strategisk FoU-bevilgning, der bevilgninger til stipendiater og vitenskapelig utstyr også for høgskolene må opp på universitetsnivå.
- Høgskolene vil være tjent med å benytte et transparent og anerkjent beregningsgrunnlag også for FoU-tildelingen.
- Indikatorgrunnlaget for FoU-tildelingen må gis en større differensiering gjennom et bredere nedslagsfelt enn den har i dag.
- Innføring av resultatindikatorer for kunstnerisk utviklingsarbeid vil oppfylle politiske mål om kvalitetsundervisning i kunst og kultur i norsk skole og skille misforholdet mellom statlig satsing på profesjonell kunstopplevelse i *Den kulturelle skolesekken* og satsing på kunst og kultur i opplæringen.

Kapittel 11 SMÅ STUDIESTEDER

HiNT mener at høgskolenes tilstedeværelse på de små studiestedene ufarliggjør tilnærmingen både for studenter og næringsliv, da også virksomheter med få ansatte tross alt er det som er representativt for distrikts-Norge:

- Små- og flerfaglige miljø oppleves som en styrke og gjør det både enklere og raskere å komme i inngrep med interessenter i regionen. Behovet for faglige påfyll underveis i slike prosesser må kunne løses gjennom ulike faglige nettverk.
- Bruk av fagressurser på tvers av geografisk plassering vil i samband med utstrakt bruk av teknologiske løsninger bidra til at en samtidig knytter de ulike studiestedene tettere sammen uten å endre på den lokale forankringen.

For HiNTs vedkommende er det kartet som har blitt anvendt i utformingen av NOU'en mangelfull på noen sentrale områder. Etter omorganiseringen den 1. august 2007 har ikke HiNT lenger to sykepleierutdanninger, men en sykepleieutdanning med en felles ledelse som er lokalisert til to campus. Begge studiestedene har et faglig nært samarbeid med sykehusene i henholdsvis Levanger og Namsos.

Kapittel 12 DIMENSJONERING, ARBEIDSDELING OG ANSVAR FOR SMÅ OG UTSATTE FAG

HiNT mener Utvalgets vurdering er feil med hensyn til at det er iverksatt tilstrekkelige styringsmidler fra departementets side. På samme måte er våre erfaringer lite i samsvar med Utvalgets generelle kommentarer om at de studiesøkendes etterspørsel bestemmer dimensjoneringen:

- Vel så viktig som det fokuset Utvalget tar om å opprettholde fagmiljø for fagområder som nasjonalt nesten ikke har studenttilgang, er det å sette fokus på fagområder hvor det finnes et tilbud, men hvor studenttilgangen er langt lavere enn det behovet arbeidslivet har. (Jf. argumentasjonen i kapittel 5).

Kapittel 13 UNIVERSITETER PÅ INTERNASJONALT NIVÅ

Utvalgets forslag støttes.

Kapittel 14 STYRKING AV PROFESJONSUTDANNINGENE I HØGSKOLENE

HiNT mener det er viktig å ha fokus på kvalitet i profesjonsutdanningene og mener følgende kriterier er viktig for kvaliteten:

- Profesjonsutdanningene må koble den rene akademiske teoretiske vitenskapen med relevant profesjonskunnskap/profesjonsviten og praksiskunnskap/praksisviten.
- Studenten sees på som en medarbeider, heller enn en kunde. Det innebærer at studenten i tillegg til sin rolle i eget læringsarbeid også regnes som viktig samarbeidspartner for kunnskapsutvikling i utdanning og profesjon, sammen med lærere og profesjon/praksisfelt.
- God kvalitet i praksisstudiene må innenfor enkelte profesjonsutdanninger få større oppmerksomhet enn i dag, og bli sett på som en inkludert og naturlig del av utdanningen. Det må settes fokus på forhold rundt praksisstudiene, som rolleforståelse, ansvar, økonomi, organisering.
- FoU må være en naturlig del av utdanningen, der en ser på FoU og undervisning som to deler av samme sak. Det betyr at FoU må ha stor relevans for særpreget ved utdanningen. Norsk forskningsråds satsing på eksempelvis "Program for praksisrettet FoU" vil være helt avgjørende i denne sammenheng.

HiNT mener Rammeplaner bør avskaffes til fordel for kompetanseforskrifter og autorisasjonsbestemmelser:

- Samfunnet er komplekst, med store og ulike behov for kompetanse innenfor den enkelte profesjon. Rammeplanene hindrer utvikling av forskjellighet. Det kan være et hinder for å utvikle utdanningstilbud som i tilstrekkelig grad ivaretar dagens og framtidens behov.

HiNT støtter forslaget om program for kompetanseheving i profesjonsutdanningene.

Kapittel 15 SENTRE FOR FREMRAGENDE UNDERVISNING

Utvalgets forslag støttes.

Kapittel 16 UNIVERSITETENES OG HØGSKOLENES REGIONALE BETYDNING

Utvalgets vektlegging av robuste fagmiljøer er viktig, men det vises også til kommentarene under kapittel 6, hvor vi er tydelige på at et forpliktende samarbeid mellom utdanningsinstitusjoner i regionen, kombinert med en klarere arbeidsdeling mellom universiteter og høyskoler vil være en bedre løsning på dagens utfordringer enn store, sammenslåtte institusjoner:

- Høgskolene har gode forutsetninger til å være i tett kontakt med samfunns- og næringsliv i regionen. Dette gjelder spesielt profesjonsutdanningene, som gjennom praksisfeltet har et bredt og godt nettverk av samarbeidspartnere.
- For profesjonsutdanningene er også etter- og videreutdanning en vesentlig del av det regionale ansvaret. Det er grunn til å tro at dette behovet vil øke og fortsatt vil gi grobunn for et godt og konstruktivt samarbeid med de ulike regionene i de respektive fylker.
- For å komme nærmere målet om å gi høgskolene en stor regional betydning, er det fornuftig å innføre en strategisk komponent i finansieringssystemet, og et system med mer langsiktige avtaler mellom utdanningsinstitusjonene og departementet. Nære relasjoner til offentlige og private aktører i egen region er svært sentralt i utviklingen av *gode*, og ikke minst, *relevante* studier (Trippel Helix). Ulike finansieringsordninger for FoU-aktivitet må også i sterkere grad ”premiere” prosjekter som er rettet mot utviklingen i ulike næringer og utviklingen av offentlig sektor.
- De små høgskolene i distriktene fyller en viktig rolle som innovasjonspartner mot SMB og lokalsamfunn. Her er nærhet og tillit av stor betydning, og det eksisterer solid dokumentasjon som viser at både høgskole- og universitetsmiljøene har betydelig effekt i regionale utviklingssammenhenger. Utvalgets forslag vil svekke dette tilbudet kraftig uten å erstatte det. Ved Høgskolen i Nord-Trøndelag er entreprenørskap tatt inn som en obligatorisk del av utdanningen. Høgskolen ønsker en ytterligere styrking av dette satsingsområdet gjennom et Interreg.-samarbeid med Mittuniversitetet, HiST og NTNU.

Kapittel 17 – 21

Utvalgets forslag støttes.